

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio IV. Delectatio morosa, rationalis, sensibilis & c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

rùm postquam DEUS voluisset Petrum mori, cum gaudio velle, voluntatem tuam conformare cum divina, de se actus optimus est secluso omni maligno affectu in Petrum, vel complacentiâ de malo ipsius: quod securum est, si persona chara sit suspectum valde, si persona sit aliâs exosa. Vide Sanchez l. I. Moral. c. 2. n. 29.

SECTIO IV.

Delectatio morosa, rationalis, sensibilis, &c.

SUMMARIUM.

22. Delectatio morosa quia sit rationalis: sensibilis: & qualis in ea ordinariè sit processus.
23. Omnis delectatio morosa, rationalis, & sensibilis adfuit peccatum.
24. Pro ratione materia tamen: mortale, vel veniale?
25. Si sit de ipsa re, cogita formaliter (sive intrinsece, sive extrinsece) mala.
26. Et voluntaria.

PRÆNOTATIO.

22 **D**electatio morosa definiri solet: *Simplex complacentia voluntaria de re illicita, sine intentione eam opere implendi, ideòque sic dicta: non à mora temporis, cum etiam fieri possit in instanti, sed à mora ac immoratione consensus, quòd nimirum voluntas libero consensu in solo motu delectationis circa opus cogitatum immoretur, & acquiescat, absque intentione ulterius tendendi in opus ipsum. Duplex est, rationalis, & sensibilis.*

II. Delectatio morosa rationalis, potius gaudium,

vel complacentia dicenda est, quæ exurgit
 ipsa voluntate ex cogitatione intellectiva rei il-
 licite: & potest esse aut speculativa, de ipsa cogi-
 tatione vel cognitione mali actûs, vel modi mira-
 bili: ut si videns amicum ridiculè cadentem ex
 alto rideas, non lapsum, quem doles, sed solùm
 modum vel ridiculum cadendi modum: aut pra-
 ctica, & de ipsa re vel actione illicita cogitata, ita
 quod objectum formale, & ratio delectandi sit ipsa
 res, vel actio mala cogitata, cogitatio verò, seu
 cognitio sit solùm conditio applicans objectum
 delectationis. Item potest esse, aut absoluta de
 cogitata, aut sub conditione aliqua. De singu-
 lis determinabimus postea.

III. Delectatio morosa *sensibilis*, & propriè
 delectatio dicenda est, quæ ex imaginatione phan-
 tastica rei vel actionis illicitæ delectabilis exurgit
 ex appetitu sensitivo, seu sensualitate; fitque cum
 aliqua alteratione, vel immutatione corporis, per
 motum spirituum vitalium circa pectus, & in ve-
 teris, per motum spirituum generationi servien-
 tum in parte inferiori. Quamvis autem delecta-
 tionem rationalem, & sensibilem de eadem re
 distinguere sit difficillimum: propter naturalem
 eorum connexionem, & sympathiam voluntatis
 cum appetitu sensitivo, exurgente delectatione in
 una potentia, statim movetur, & excitatur etiam
 delectatio in altera: re ipsa tamen distingui certissi-
 mum est; & sufficit posse distinguere in ratione
 voluntarii. Constat enim, sæpè delectante appe-
 titu, non delectari, sed tristari voluntatem secun-
 dum

dum portionem superiorem, & de multis delectari voluntatem, de quibus non delectatur, sed abhorret appetitus. Huc revoca dicta superius de primis motibus.

IV In delectatione ergo morosa hinc ferè processus esse solet. 1. Voluntas vult, vel permittit intellectum cogitare de re illicita, v. g. copula. 2. De copula sic cogitata complacet vel gaudet: & hinc est delectatio morosa rationalis. 3. Voluntas etiam vult, vel permittit phantasiam imaginari illam rem, & per species sensibiles veluti presentem facere, ex quo naturaliter sequitur motus in appetitu sensitivo, modò suprà prænotatò. 4. Voluntas etiam vult, consentit, vel permittit appetitum sensitivum ita delectari, eamque delectationem acceptat, approbat, complacet: & hæc est delectatio morosa sensibilis, cui ad verbum applicare debes omnia suprà generatim explicata de motibus deliberatis admissis, & permissis.

A S S E R T I O II.

Omnis delectatio morosa, rationalis, sensibilis, voluntaria ac absoluta de re cogitata formaliter mala, est peccatum pro ratione materia mortale, vel veniale. Communissima doctrina in his terminis. S. Thomas 1. 2. q. 47. art. 8. Navarr. c. 11. n. 13. Lessius l. 4. de Justitia c. 3. dub. 15. Sanchez l. 1. Moral. c. 2. Layman. Tractat. 3. c. 6. Marchant. Tribun. pag. 1. tract. 3. tit. 2. q. 6. concl. 4. Regula 2. Dianap. 1. Tract. 17. resol. 33. alii apud ipsos.

§. I.

Est Peccatum, &c.

Robatur I. Ex S. Scriptura, & Patribus Matth. 23

5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum*
eam, jam mœchatus est eam in corde suo. Galat.

Manifesta sunt opera carnis, quae sunt forni-
catio, immunditia, impudicitia, &c. Certum

autem est, delectationem morosam veneream esse
 immunditiam vel impudicitiam cordis: ergo est

inter illa peccata, de quibus ibidem dicitur: *Qui*
haec agunt, regnum DEI non possidebunt. Et do-

cent perspicue Sancti Patres. D. Isidorus l. I. de
 summo bono c. 39. D. Gregorius l. 21. Moral.

1. 3. D. Augustinus l. 12. de Trinit. c. 12. dicens:

Totus homo damnabitur, nisi haec, quae sine volun-
tate operandi, sed tamen cum voluntate animus

libus oblectandi, peccata per Mediatoris gra-
tiam remittantur. Accedit Ratio. II. Omnis

actus humanus accipit bonitatem, & malitiam
 suam per se primò à suo immediato objecto, ut

mirum sit ejusdem bonitatis, & malitiæ, cujus
 est objectum: atqui delectatio morosa voluntaria

est verus actus humanus, cujus objectum est res
 vel operatio formaliter mala: ergo omnis ejus-

modi morosa delectatio ejusdem malitiæ pecca-

tum est. Quippe ejusdem bonitatis, & malitiæ
 sunt operatio, & ejus delectatio, inquit Philoso-

phus 10. *Ethic. c. 3. ad finem.* III. Delectatio
 est quaedam appetitûs inclinatio in objectum: at-

qui recta rationi repugnat, appetitum rationalem
 esse

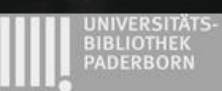
esse deliberatè ac voluntariè inclinatum in ob-
 jectum formaliter malum, inhonestum, turpe.
 Voluntati enim malum mortale à rectaratione di-
 scordans displicere, saltem non per morosas dele-
 ctationes placere vel approbari debet: ergo. IV.
 Voluntariè, & deliberatè delectari de peccato car-
 nali cogitato est peccatum mortale, *secundum*
omnes: atqui eadem omninò est ratio de quacun-
 que re illicita mortaliter: ut hæresi, perjurio, blas-
 phemia, homicidio, furto, &c. Habet ergo
 delectatio morosa peccaminosa locum, in omni-
 bus præceptis Decalogi: & quâ ratione ipsa pec-
 cata externa erunt mortalia & venialia, etiam de-
 lectatio de iisdem morosa mortalis vel venialis
 erit. Quòd autem Doctores communiter doctri-
 nam suam potiùs applicent delectationi venerea,
 quàm aliorum peccatorum, ideò est; quòd ea de-
 lectatio frequentissima, & notissima sit: adde e-
 tiam importunissima, & foedissima, ob turpem
 carnis motum: &c. Videre tamen potes, *curiose*
Lector, sententiam Vasquez I. 2. disp. 111. 1010
 cap. 3. & 4. docentis: delectationem morosam su-
 mere malitiam peccati non ab objecto, sed solùm
 ab oppositione ad aliquam virtutem. Ideòque
 delectatio venerea morosa peccatum sanè mortale
 erit, quia naturâ suâ opponitur castitatis virtuti:
 at verò delectatio morosa de homicidio vel furto
 cogitato mortale non erit, nisi quatenus jungitur
 cum odio seu malevolentia in proximum, contra
 virtutem Charitatis. In quam sententiam, fateor,
 valde propendo: sed in re tam practica non debui
 reced.

recedere à communissima & receptissima Doctore
sententia; cum neque recedere voluerit do-
ctissimus ille Sanchez l. 1. moral. c. 2. n. 9.

§. II.

Prorogatione materiae &c.

¶ Semper ergo delectatio morosa est peccatum 24
eiusdem speciei cum peccato cogitato. Unde
in Confessione semper explicandum est objectum
cogitatum, de quo quis delectatus fuit, quoad
speciem, & numerum. Sed nunquid etiam quoad
circumstantias? Multi affirmant absolute. Absolu-
te vero negant Vasq. citat. disp. 111. ex suo supra
indicato fundamento, & ex eo Tansbur. lib. 10. in
Dicol. cap. 3. n. 3. Sed rectius ex communi & re-
cepta doctrina apud Azorinum l. 4. c. 6. n. 3. San-
chez cit. l. 1. c. 2. num. 11. ita distinguendum est.
Quando delectatio morosa fertur in objectum se-
cundum totam ejus malitiam, ita ut ipsae etiam
circumstantiae directe volitae & intentae sint, utiq;
necessario explicandae in Confessione erunt cir-
cumstantiae objecti, quamquam non tanquam cir-
cumstantia, sed tanquam objectum parziale, uti
superiori cap. 3. num. 20. explicui. Ut si delecta-
tio sit in cogitato parricidio, vel fratricidio; in co-
gnata copula cum conjugata, consanguinea, sacra
&c. quatenus tales sunt; teneberis sane eas cir-
cumstantias explicare. Quia tunc delectatio ple-
nam, & integram operis externi malitiam & spe-
ciem sortitur, ac proinde sicut in ipso opere exter-
no, ita etiam in ejus morosa delectatione eae cir-
cumstantiae fatendae sunt. At vero quando dele-
ctatio

Etatio morosa fertur in objectum, non secundum
 totam suam malitiam, sed secundum partem tan-
 tum: ita v. g. ut substantia tantum, non autem
 circumstantia voluta vel intenta sit, licet cognita,
 indirectè etiam voluta censei possit, ut si delecteris
 de cogitata copula cum foemina apprehensa præ-
 cisè ut non tua, minimè autem, ut alteri nupta,
 consanguinea, vel sacra est, sed præcisè, ut formo-
 sa & amabilis foemina: tunc quia non sortitur to-
 tam opelis externi malitiam, sed ad speciem sim-
 plicis fornicationis vel impudicitiaë reducitur, cir-
 cumstantias illas explicare necessum non est. *A-
 zor. Sanct. Filii. Less. Bonacin. Diana, alii cum
 Lugo disp. 16. de pœnit. num. 363.* Alia ratio fuit
 supra de proposito, desiderio, seu volitione effica-
 ci: quia enim hi actus efficaces tendunt in opus
 externum, ut fiendum à parte rei, tanquam in fi-
 nem & terminum, ideòque necessariò secundum
 totam in ejus malitiam, semper ejusdem speciei
 cum illo: delectatio autem morosa, cum non fe-
 ratur in opus externum ut finem & terminum, sed
 præcisè ut objectum cogitationis præsentis, ideò
 non necessariò integram, sed solum tantam ejus
 malitiam participat, quantam voluntas vult, vel
 intendit. Cæterum apud omnes in confessio-
 ne delectationis morosæ debere explicare cir-
 cumstantiam voti vel statûs sui: quia non solum
 contra castitatem, sed verè etiam contra vorum &
 virtutem Religionis deliquit. Sed nunquid etiam
 ligatus, si delectetur de aliena, tenebitur se fateri li-
 gatum?

gatum? Affirmat *Vasquez supra*. Ex eo, quòd fides matrimonii obliget non solum corpus, sed etiam mentem in aliud objectum turpe non collocare. Negat verò verosimilius, & hoc fundamentum insufficientis iudicat *Hurtadus apud Tambur. lib. 10. c. 7. num. 6*. Certè sine urgente causa non est gra- vandum Sacramentum tam necessarium.

§. III.

De re mala, &c.

EAdem omninò est ratio, siue sit de re mala in-25
trinsècè, & lege naturæ vetita, siue sit de re
mala non intrinsècè, sed lege positiva tantum pro-
hibita: dummodò sit de re formaliter mala, seu
vetita vel prohibita est. Ut si die Veneris dele-
cteris de cogitata comestione carnis contra le-
gem, vel in odium legis Ecclesiasticæ. Hoc tamen
grande discrimen est; quòd quando res est intrin-
sècè mala & lege naturæ prohibita, ut *fornicatio,*
homicidium &c. tunc delectari etiam de substan-
tia actûs secundùm se, erit illicitum, & peccatum.
Cum enim malitia per se, & ab intrinsèco illi a-
ctûi insit, non stat delectari de substantia, & non de
malitia, nisi per aliquam conditionem possibilem
malitia separetur, ut in desideriis conditionatis
applicatum est *suprà num. 19.* & in delectatione
rationali explicabitur *infra n. 37.* At verò quando
res est solum mala intrinsècè, quia lege positiva
vetita, ut *comestio carnis, vel cæna in die jejunii,*
quia substantia actûs secundùm se bona & licita
est, licita quòque erit delectatio seu rationalis, seu
sensibilis de substantia talis actûs, præcisa per in-

tellectum prohibitionem legis. Quia appetitus rationalis malitiam excludit: appetitus autem sensitivus malitiam seu prohibitionem minime attingit, sed in solam tendit comestionem externam secundum se bonam. Alia est ratio, si delecteris de peccato omissionis contra legem positivam, v.g. de omissione Sacri, vel Horarum: in his enim nulla est substantia actus, de qua præcisa malitia contra legem, delectari posses. Posses tamen delectari de omissione Sacri, abstrahendo à Dominico vel Festo die, de omissione Horarum inculpabiliter facta, quantum ad carentiam illius laboris, eo casu omni malitia separatam, uti resolvit *Tambur. l. 10. c. c. §. 1. num. 2.* quem consulte. Et ratio est eadem, quæ infra dabitur de delectatione morosa circa rem materialiter malam, sub ratione bona.

§. IV.

Voluntaria absolutè.

26 **A**stertio denique signatè ita expressit. 1. Delectatio voluntaria, nimirum cum consensu expresso, vel interpretivo, aut permissivo, modo explicato supra de motibus *admissis, & permissis.* 2. Delectatio absoluta. 3. De re cogitata. 4. De re formaliter mala. Nunc de delectatione speculativa circa cogitationem: circa rem materialiter tantum malam: aut de re formaliter mala sub conditione: item in ordine ad diversos status, specialia dicenda sunt distinctis Paragraphis & Regulis.